



Till vänster vy från författarens rumsfönster. Ovan musikal. Nedan trevlig samvaro under ankomstkvällen.

## Januarikurs i Rovdjursjuridik

*Så var det dags för en kurshelg i Naturskyddsföreningens, Rovdjursföreningens och WWF:s regi igen, den här gången i Bollnäs, i Gävleborgs län. Ett snöoväder drog tvärs genom landet den här helgen och det skapade ett några decimeter tjockt snötäcke som bäddade in allt i sin väg och gjorde världen mjuk och ljus.*

Bollnäs Folkhögskola ligger både centralt och vackert vid vatten. Skolan är till större delen nyrenoverad och eleverna som går här läser bland annat musik. Rummen som kursdeltagarna fick var enkla men

fräscha. Det kom ett trettiotal personer som alla ville lära sig mer om vad lagen säger om rovdjuren.

Precis som vid tidigare helgkurser i Järvsö, Stöllet och

Falun blev det ost, kex och samkväm under fredagskvällen. Flera av deltagarna hade träffats förut men inte alla. Det blev många skratt och många allvarliga diskussioner.



## Polisen i Gävleborgs län och rovdjuren



*Tidigt på lördag morgon var det dags att gå upp och äta frukost. Därefter fick deltagarna lyssna på Lars-Erik Nordin som arbetar som handläggare vid polisen i Gävleborg. Hans specialområde är just rovdjur.*

*– Jag har arbetat som polis sedan 1965 och går i pension i maj i år. Vi är tre som jobbar med djurskydd, jakt, fiske, sjöfart och vi har själva byggt upp organisationen.*

De områden som Lars-Erik Nordin nämner säger han är områden som inte polisen är fullt så bra på som de är på misshandel, rån och liknande brottslighet. Han säger att de områden han arbetar med tidigare låg ute på närpolisområdena men det fungerade inte så bra eftersom det krävs specialkunskaper för att kunna hantera jakt, fiske, djurskydd och sjöfart.

När Lars-Erik Nordin var liten var många av de vilda djur som finns idag utrotade och han säger att han aldrig hade kunnat tänka sig att de skulle komma tillbaka som de har gjort.

– Skarv till exempel, det fanns kanske någon enstaka när jag växte upp. Nu har vi nog ett par tre tusen kan jag tänka.

– Rovdjursjuridik är ett vitt och brett begrepp, säger Lars-Erik Nordin. Man kan fundera över lite vad polisen gör åt det här området. Man läser ju ofta att polisen får mycket kritik för att den inte tar sig an vissa saker när det gäller jakt, rovdjur och utredningar. Men det är väldigt svårt att utreda jaktbrott. Vad vi gör är att vi hjälper länsstyrelsen med övervakning i vissa vargrevir och det är länsstyrelsens fältpersonal som vi får luta oss mot. Det är de som kommer med uppgifter för när brottet händer är det i regel långt ute i skogen och det finns aldrig några tips och det finns väldigt sällan några spår.

Det finns ingen brottsplats att gå på. Trots det är det är det fyra års fängelse för grovt jaktbrott. Det räknas som ett väldigt grovt brott att döda ett rovdjur.

Eftersom det är ett så allvarligt brott och för att det är svårt att reda ut så arbetar polisen brottsförebyggande. Polisbilarna patrullerar vargreviren och det måste finnas en bra kontakt mellan polisen och länsstyrelsens naturbevakare. Flera gånger i veckan ringer naturbevakarna till Lars-Erik Nordin.

– De berättar saker och ting. Jag kan tala om för dem att en viss helg så ska jag ha in varanda bilnummer och tidpunkt i ett visst område. Vi måste försöka ringa in och se hur det går till ute i skogarna. Det här arbetet sköts av underrättelseavdelningen och de lämnar sina uppgifter direkt till mig och jag silar så det är ingen som vet vem som kommit in med uppgifterna.

De här killarna är ute och åker

### Lagar är kristalliserad politik

- Kännetecknas därför av kompromisser och fina ord som har dålig täckning. Särskilt när det handlar om sånt som alla tycker är bra, men helst vill att någon annan tar ansvar för.
- Lagar beslutas av riksdagen**
- Förordningar av regeringen
- Föreskrifter av myndigheter
- Allmänna råd och handböcker från t.ex. Naturvårdsverket är inte bindande, men kan få betydelse ändå.

### Alla lagar ska följas

- Men ibland oklart vad som händer när någon inte följer lagen och vem som ska ingripa. Ofta finns inte heller några straff eller böter.

### Hur kan man utnyttja rättssystemet?

- Skapa opinion i konkreta rättsfall
- Lobbyverksamhet
- Skapa opinion för att ändra eller införa lagar och regler.
- Utnyttja regler:
- Överklaga
- Delta i samråd
- Polisanmäl (försiktighet!)

ensamma och det gillar inte jag. De borde aldrig få åka ensamma ute i ett vargrevir och spana. Då är det lätt att det blir ord mot ord. I andra fall åker alltid polisen två och två.

Vid tidpunkten för juridikkursen hade jägarna i länet värdjat till länsstyrelsen om att få service i form av en så kallad "vargtelefon" dit de skulle kunna ringa för att få veta var vargarna befinner sig. Det här är för att de ska kunna veta var de kan känna sig trygga med att släppa sina hundar när de jagar. Men det visade sig att när vargtelefonen lagts upp så blev det full jakt på vargarna i stället.

– Det var full spårning. Då skrev jag direkt till länsstyrelsen och sa åt dem att stänga igen telefonen. När de som gör sådant här får veta var vargarna är så letar de upp ett vargspår med en bil. Därefter släpper man ut en kille som får agera hund och därefter ställer man ut en eller ett par skyttar och så försvin-



ner bilarna, sedan jagar man. De har gått tre kilometer efter vargspåren och blivit störda av länsstyrelsens fältpersonal. Så allvarligt är det.

Den information som lades ut på vargtelefonen hade ett dygns fördröjning så de som spårade hade följt ett spår som var ett dygn gammalt. Enligt lagstiftningen är det belagt med böter att spåra fram vargen på det viset. Det ses som grov oaktsamhet och man får inte ofreda vilt.

– Ja, tyvärr är det bara böter i straffskalan för sånt här. Nu finns det förslag på att förberedelse till grovt jaktbrott ska bedömas hårdare. För idag är det bara fullbordet jaktbrott som räknas som grovt. Det är väldigt svårt att bevisa att det är det som föregår. Men vi ser till att det finns människor där och stör. Länsstyrelsens folk är där och stör och de sänder uppgifter

in till oss på polisen så att vi kan ringa in dem lite bättre. Polisledningen måste fatta beslut om att det ska åka polisbilar i vargreviren. De polisbilar som åker i vargreviren kan stoppa bilar och göra kontroller. Stoppas polisen en bil och det visar sig att det ligger ett vapen i baksätet finns det anledning att ställa frågor.

De allra flesta jägare är bra människor som respekterar demokratiska beslut, säger Lars-Erik Nordin. När vargarna finns i ett område så händer ingenting där men det finns andra områden där det förekommer aktiviteter som inte borde förekomma.

– Ett vargrevir består av många viltvårdsområden och många jaktlag. Jag har byggt upp ett bra kontaktnät bland jägarna för eftersök av trafikskadat vilt. Det har gett mig bra kontakter med dem och deras ordförande. Jägarna är överlag bra i Gävleborgs län. Det är tyvärr en liten klick som vi vill ringa in

och det är när vargen är i deras jaktmarker som det händer något för dem som gör sånt här törs inte gå in på någon annans jaktmarker. Där vet de inte vem de träffar på.

Vid vissa tillfällen har polisen i Gävleborgs län även använt helikopter för att bevakas vargrevir. Det är det bästa förebyggande medel som finns tycker Lars-Erik Nordin. Han hade väntat sig att det skulle bli upprörda känslor när han stängde ner vargtelefonen men det var ingen som ringde till honom och var arg. – Nej, de vet väl vad som gäller. Men de jägare som är skötsamma får ju lida för att den här lilla klicken inte kan hålla sig ifrån att bete sig så, säger han.

Polisens uppgift är att uppdaga brott, utreda brott och förebygga brott. Det händer

att markägare sätter upp låsta bommar men polisen har rätt att åka precis överallt så det måste finnas nycklar till dem. Händer det till exempel en olycka så måste polisen kunna komma fram.

Samarbete mellan länen kunde fungera bättre men det fungerar tyvärr ganska dåligt, säger Lars-Erik Nordin.

– Själv har jag ett bra utbyte med kollegor runt om i landet, i Norrbotten och Jämtland till exempel. Det man är livrädd för nu är dessa som åker skoter ute i markerna och letar efter kadaver för att preparera med gift.

Det finns en webbsida som heter vargobs.se som publicerar vargobservationer. En av deltagarna frågade Lars-Erik Nordin om det är tillåtet att göra så.

– Enligt sekretesslagen, tionde kapitlet, sjunde paragrafen så får man inte röja var det finns utrotningshotat djur, rödlistat djur och det är ju vargen. När det gäller detta så är det sekretesslagen som gäller men det har aldrig prövats någon gång.

– Jag har anmält vargobs.se till rikskrim, säger en av kursdeltagarna då. Men det svar jag fick från dem var att det handlade om yttrandefrihet och att de inte kunde göra något åt detta.



En annan kursdeltagare säger att det finns en liknande hemsida i Örebro län dit vem som helst kan anmäla en observation och det behöver inte ens kvalitetssäkras vilket många andra anser. Samma deltagare säger att bland andra Artdatabanken har börjat ifrågasätta om det här verkligen är bra. – Att ha en vargwebb tycker jag är helt fel, säger Lars-Erik Nordin. – Man får kanske vända på steken och utnyttja det här

## JAKTLAGEN 3 §

Viltet är fredat och får jagas endast om detta följer av denna lag eller av föreskrifter eller beslut som meddelats med stöd av lagen. När viltet är fredat gäller fredningen också dess ägg och bon.

## SKYDDSJAKT – FÖRUTSÄTTNINGAR

Allmänna förutsättningar för skyddsjakt (JaktF 23 a §):

- Inte finns någon annan lämplig lösning
- Om det är möjligt ska man t.ex. försöka skrämja bort djuret
- Stängsling
- "Inte försvårar upprätthållande av gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd inom dess naturliga utbredningsområde"
- Bevarandestatus: summan av de faktorer som påverkar den berörda arten och som på lång sikt kan påverka den naturliga utbredningen och mängden hos dess populationer.
- En arts bevarandestatus anses gynnsam när
  - uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö,
  - artens naturliga eller hävd-betingade utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid, och
  - det finns och sannolikt kommer att fortsätta att finnas en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer skall bibehållas på lång sikt. (Naturvårdsverkets handbok om Natura 2000)
- "Av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande samhällsintresse."
- Om det är möjligt ska man t.ex. försöka skrämja bort djuret
- Stängsling

själv. För om inte jägarna får ha det här öppet så skickar de detta under bordet i stället och då får ju inte vi som är här på den här kursen den informationen alls. Utnyttja det här i stället. Om vargen finns på ett ställe kan vi också vara där precis som dem. Jag försvarar inte det här men jag tycker att vi ska utnyttja det. Det säger en tredje kursdeltagare.

Paragraf 28 är en bra lag för dem som behöver den säger Lars-Erik Nordin. När det gäller den paragrafen så ska rikspolisstyrelsen ha in alla handlingar där den åberopas för att kontrollera att den inte missbrukas. Det har förekommit fem till sex fall i Sverige där paragraf 28 har åberopats men det har visat sig svårt att bevisa om det var fråga om nödvärnsrätt eller inte.

Vargen är det rovdjur som är mest kontroversiellt men det finns ju fler, björn och lo till exempel.

– 1996 visste ingen i Gävleborgs län hur en björn fungerar men när vi började få en soptunna här och där som slogs omkull så tog jag tag i det där. Jag tog kontakt med Naturvårdsverket och frågade hur vi gör med björnarna. Jag skrev en handlingning i hur polisen skulle hantera björnarna.

Men efter tre månader fick jag riva den och skriva en ny för i takt med att björnarna blev fler så kom det ny kunskap hela tiden. Björnen var skyddsvärd men polisen fick avliva dem med stöd av nionde paragrafen, det vill säga om de var en fara för människor. Men bara om det inte fanns annan tillfredställande lösning stod det i slutet. Det kunde till exempel innebära att man hade hundar som kunde valla undan björn. Vi skaffade gummikulor som vi använde mot björnar som käkade äpplen eller rotade i soptunnor.

En ung björn som för första gången var ner i en soptunna så tar den reson om man skjuter med gummikulor. Men en hona med ungar går det inte att släppa hundar på. En björnhona i Ljusdal satte upp sina ungar i ett träd mitt i byn och när hundarna kom började hon försvara sig.

– Klockan fem en morgon ringer polischefen i Ljusdal och säger att det gått åt skogen, att björnhonan blivit skjuten för att hon gick till anfall. Han un-

drade vad vi skulle göra med ungarna, om de skulle avlivas de också. Men jag bad honom lugna ner sig lite och så ringde jag till Naturvårdsverket. Vi fällde trädet och tog ungarna levande till Grönklitt.

Efter det visste vi att det inte fungerade att släppa hundar på björnhonor med ungar för då hade vi sett att det inte fungerade. Idag är björnstammen stark här i länet, vi har kanske 250 till 300 björnar men incidenterna har blivit mindre och mindre. Det är sällan mer än ett 15- till 20-tal fram mot maj



juni, det är inte fler. Människorna i det här länet har vant sig vid björnar. Idag kan de sitta i köksfönstret och se en björn gå förbi utan att de ringer och berättar det. Men 1996 eller 97 då satt människor inne och började grina för att soptunnan var valt på gården.

Idag är björnarna så många så att det är inte samma sak längre som det var för tio år sedan.

– Vi hade problem med en björn som gick in i carportar på nätterna och rotade i soptunnor. Jag fattade beslut om avlivning direkt på vägen dit och då har jag speciella killar som jag skickar ut som gör det. När polismyndigheten fattar beslut om avlivning enligt nionde paragrafen så sätts jaktlagen ur spel. Men när Länsstyrelsen fattar beslut om skydds jakt då måste man följa vissa bestämmelser. Det fungerar sällan på de här problembjörnarna.

De måste man ofta ta mitt i natten och enligt nionde paragrafen i stället. Då är det inte jakt som gäller utan avlivning av en björn som måste bort på en gång. Björnar är luriga. En gång satt en skytt gömd och väntade in björnen. När han såg den komma så kom en bil. Då kröp björnen ner i diket och när bilen kört förbi kom han upp igen.

När det kom två cyklister så kröp han ner i diket igen och väntade tills de hade åkt förbi

innan han tog sig fram till soptunnan.

Förr skickades en skytt med en gång det kom fram uppgifter om en problembjörn. Nu får en duktig naturvårdsbevakare på Länsstyrelsen ett skriftligt uppdrag att åka till platsen för att titta. Många gånger hittar han eller hon godsaker som är lättillgängliga för björnen och då räcker det med att ta bort dem för att björnen ska försvinna. Därefter rapporterar de till polisen och om det är några ytterligare åtgärder som behöver göras så kommer det i

efterhand numera.

– Nu gör länsstyrelsen en bedömning av situationen och av hur polisen ska hantera det hela fortsättningsvis, säger Lars-Erik Nordin.

Under älgjakten för tre år sedan sköts två björnar i nöd när de var i ide. Hundar skäller under älgjakt och helt plötsligt kommer en björn upprusande ur idet. När den rusar mot skytten så skjuter han i nöd.

– Det vart ett väldigt liv på journalister och förmodligen på kollegor också så jag spärade av platsen. Björnen fick inte röras, den skulle ligga kvar för en teknisk undersökning på platsen så att vi kunde kontrollera att skytten verkligen hade gjort rätt och att det varit en nödsituation. Samma kväll som det här hände var det en som brann inne i ett hus men jag prioriterade det här.

Men huset hade redan brunnit och det var släckt så det fick vara tyckte jag. Jag satte ordningsvakter på att passa björnen som låg ihjälskjuten i skogen. Sedan kom tekniska roteln för att fotografera och ta sina prover. Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) är jag inte så imponerad av när det gäller rättsfall så jag skickade björnen tillsammans med två tekniker från oss.

Där krängde man av skinnen på björnen för att se vad som hade hänt. Killen som sköt säger så här. Jag hade två

- Flygsäkerhet
- För att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom
- Naturskydd
- OBS! 23 a § gäller all skydds jakt utom 26 § (räv mm) och 28 § (akuta angrepp på tamdjur)

## JAKTLAGEN OCH JAKTFÖRORDNINGEN

- Tillämpas på jakt på vilt, d.v.s. alla vilda däggdjur och fåglar.
- "Jakt": att "fånga eller döda vilt och att i sådant syfte söka efter, spåra eller förfölja vilt.
- Även att "göra ingrepp i viltets bo och att ta eller förstöra fåglars ägg"
- Utgångspunkten är att viltet är "fredat". Med många undantag
- Undantagen regleras i jaktlagen, jaktförordningen och föreskrifter från Naturvårdsverket.

## UNDANTAGEN FRÅN JAKTLAGENS "FREDNING"

- Allmän jakttid : specificeras i bilaga 1 till jaktlagen, skiljer sig ofta åt länsvis
- I hela landet t.ex: rådjur, hare, bäver, rödrev, mink, iller, grävling, vildsvin, dovhjort, gräsand, kricka, bläsand och alfågel.
- Begränsat till vissa län, t.ex. mård, sädgås, grågås, dal- och fjällripa, järpe, orre, tjäder, raphöna, råka
- Licensjakt
- Länsstyrelsen delar ut licens för älg och kronhjort (29 och 33 §§ JaktL)
- Skydds jakt: för att förebygga skador av vilt (7 och 8 §§ JaktL)
- Nöd: vid angrepp på människor (straffrihetsgrund BrB 24 kap. 4 §)
- Angrepp på tamdjur: (JaktF 28 §)
- Polisen får avliva farligt vilt (JaktL 9 §)

hundar och jag smyger och tror att det är älg som hundarna skäller på. Helt plötsligt kommer björnen ut och ena hunden springer åt ett håll och den andra blir jagad av björnen som hoppar efter och då skjuter han. Pang. Mitt i skallen på björnen, sedan går han runt och skjuter ett skott till från sidan.

Den illvillige skulle kunna tro att skytten ljuger och att han

i stället sköt i sidan först och sedan avlivade björnen med skottet i skallen. Om det var så han gjorde så är det en illegal avlivning det är frågan om. Teknikerna och personalen på SVA lade björnen som den låg men då stämde det inte. Då provade man i stället att hänga upp björnen precis som om den hoppade och då stämde det helt klart.

– Då visste teknikerna att skytten talade sanning. Han hade verkligen skjutit första skottet i huvudet på björnen. Hade vi inte gjort den här undersökningen så hade han blivit kallad tjuvskytt resten av livet, men nu vart han glad.

## Oscar Alarik - Naturskyddsföreningens jurist



*Oscar Alarik är Naturskyddsföreningens jurist. I andra länder finns det ofta väldigt många i liknande organisationer som arbetar med juridik men i Sverige finns bara Oscar.*

– Jag är från Göteborg från början och jag började med att vara med i Slottskogens fältbiologer. Fältbiologerna är Naturskyddsföreningens ungdomsorganisation. Jag hamnade i juridiken via dem och tanken var att jag skulle bli miljöjurist. När man arbetar på rikskansliet som jag gör så handlar det mycket om rena brandkårsutryckningar när det är lagändringar på gång och när det blir stora rättsfall.

Lagen kan jämföras med kristalliserad politik och det är ofta därför det är så svårt att läsa lagarna ibland. Men precis som med stelnad bärnsten så finns fortfarande en hel del skrapp kvar, kompromisser, ord som valdes för att man inte kunde komma överens. Det märks i jaktlagstiftningen hur man har undvikit konflikterna och hur de fortfarande finns kvar i lagarna.

– Det är därför domstolar ofta får bekymmer. Det där är speciellt allvarligt när det gäller jaktbrott eftersom det måste vara väldigt tydligt vad det är man inte får göra, annars kan man inte fälla för brott. Utan ett tydligt straffstadgande får man inte fällas för brott. Dessutom ska man hellre fria än fälla. Nu finns det en hel del

ordentligt formulerade brott i jaktlagstiftningen. Det är inte som med miljölagstiftningen där det kan vara väldigt ludigt.

Det finns grundlag och det är riksdagen som fattar beslut om dem, då gäller speciella bestämmelser och det måste till exempel gå ett val emellan. Lagar rent strikt är antagna av riksdagen. Förordningar kallas de lagar som regeringen tar. Regeringen har mandat att göra det. Men regeringen kan ge vidare det här att stifta lagar till myndigheter också men då kallas det för föreskrifter.

Många av de föreskrifter som finns i jaktlagstiftningen är skrivna av Naturvårdsverket. – Sedan finns det också allmänna råd och handböcker men det är inte bindande regler. Men alla lagar, förordningar och föreskrifter ska följas. De är giltiga regler som vi alla har att följa och de är många. Men

trots det kan det ibland vara oklart vad det är som gäller. Det är där vi jurister kommer in och gör det ännu mer oklart, säger Oscar Alarik med glimten i ögat.

När det är otydligt vad en lag egentligen säger så får man gå



ner i praxis och se vad som har skrivits i propositioner för att göra en uttolkning av det.

– Men när det gäller brott och straff så måste det finnas en tydlig skrivning i lagen om man ska kunna fällas för det. Det har väl störst betydelse i så kallad civilrätt när folk stämmer varandra i domstol. Det här kallas för rättskällevärd och det är en svensk företeelse. Att försöka se vad politikerna menade när de stiftade lagen

## SKYDDSJAKT PÅ MYNDIGHETS INITIATIV

- Skyddsjakt på grund risk för trafikskador eller skador av vilt på grund av beståndets storlek (JaktL 7 §):
- Naturvårdsverket beslutar om skyddsjakt på björn, varg, järv, lo, säl, rovfåglar och ugglor. I andra fall länsstyrelsen (JaktF 24 §)
- Skyddsjakt då förekomsten av en viss viltart innebär betydande skaderisker, bl.a. arter som inte har naturlig utbredning i landet (JaktL 8 §)
- Naturvårdsverket beslutar om skyddsjakt (JaktF 25 §)
- Miljöorganisationer har inte talarätt, och kan därför inte överklaga
- Bara berörda sakägare kan överklaga, om beslutet gått dem emot. (FörvaltningsL).

## SKYDDSJAKT EFTER ANSÖKAN OM TILLSTÅND FRÅN ENSKILD PERSON

- Om det behövs för att förhindra att björn, varg, järv, lo, säl eller örn "orsakar skador" (JaktF 27 §)
- Ansökan. Naturvårdsverket beslutar om skyddsjakt, men kan överlåta beslutsrätten till län med fasta stammar av lo och björn (JaktF 27 §)
- Gäller även enskilda djur av björn, varg, järv, lo eller örn om de "orsakar allvarliga skador eller olägenheter."
- Naturvårdsverket prövar "fall för fall" och har inga fasta kriterier för prövningen. Man tittar på:
- Omfattningen av skador, antal angrepp, om de fortsatt eller upphört
- Vilka förebyggande åtgärder som vidtagits och om sådana är möjliga
- Om andra lämpliga lösningar testats
- Genetiskt ursprung (invandrande vargar från öst kan vara betydelsefulla)
- Remiss till länsstyrelsen, forskare och ev. samebyar

är väldigt svenskt, väldigt nordiskt. I andra länder har domare och domstolar en rättskapande kraft. De tyder själva lagen men i Sverige ser vi det som demokratiskt att se vad politikerna menade när de stiftade lagarna.

När ett förslag på lagändring kommer till riksdagen är det ofta redan klart. Det kan hända att ett utskott kan ändra lagförslaget men det händer inte ofta.

– Partipiskan är oftast så pass stark, säger Oscar Alarik.

Lagarna är indelade i olika områden som vart och ett är som ett litet universum med egna principer som styr väldigt mycket. I EG-rätten är det naturligt att det är handelsåtgärder och en fri rörlighet för varor och arbete som styr. När det gäller miljö rätt finns det en stark dragningskraft åt miljöskydd. När det gäller straffrätt och brottsbalken så finns det en väldigt stark betoning på mänskliga rättigheter och en stark betoning på att man hellre ska fria än fälla. I plan och bygglagen är det väldigt mycket kommunens makt som betonas, att de ska få göra som de vill i sitt territorium.

– I de rättsområden där frågor är överlappande kan de avgöras väldigt olika beroende på var de hamnar. Skogsvårdslagen hamnar under plan och bygglagen och är snarast en produktionslag. En avverkning behöver till exempel bara anmälas och miljöorganisationer har ingen talerätt, vi kan inte överklaga en avverkning.

När Sverige gick med i EU blev äganderätten starkare eftersom det finns en stark skrivning i Europakonventionen om äganderätt och mänskliga rättigheter och den har influerat väldigt mycket av Europarätten också.

– Du kan ha en skog full av rödlistade arter men du får ändå avverka den. När det gäller djuren i skogen och jakten så har den inte fullt så stor betydelse för svensk ekonomi så därför är det strängare regler när det gäller jakt. Utgångspunkten för jaktlagen är att alla djur är fredade och sedan finns det undantag.



Jaktlagstiftningen är väldigt stark och det beror på att jägarna är en stark lobbygrupp i riksdagen. Det beror på att det är väldigt många riksdagsmän som är jägare och de har en egen liten förening till och med.

Rättsfall handlar om konflikter och konflikter är människor intresserade av vilket i sin tur drar till sig media och det får uppmärksamhet. Därför kan juridik och rättsfall vara ganska bra att jobba med för en miljöorganisation.

– Min roll är att försöka se till att lagstiftningen blir bättre eller i vart fall inte sämre. Det är det klassiska sättet som miljöorganisationer jobbar med. Bakom väldigt mycket miljöreformer finns det en lagstiftning. Det är allt från handel med utsläppsrätter till verksamhetsprövning och även jaktlagstiftningen.

Sedan kan man använda juridiken på ett mer handfast sätt och det mest klassiska är att överklaga myndighetsbeslut. Problemet kan vara att veta

när man som miljöorganisation har talerätt för det är inte alltid vi har det. När det gäller jakt och jakträtt så har vi inte någon talerätt alls. Vi kan helt enkelt inte överklaga. Så fort vi pratar talerätt med regeringen så är jaktlagstiftningen med. Men det är många som inte vill att vi ska få talerätt.

Det finns en del samråd inför olika beslut men när det gäller skydds jakt är det samråd mellan forskare, markägare, Länsstyrelser och Naturvårdsverket som gäller.

– Men det finns en sak till man kan göra och det är att polisanmäla. Men då ska man vara medveten om att det i Sverige betraktas som något väldigt allvarligt. Vi gör sådant förhållandevis sällan om man jämför med andra folk.

Här ska man vara väldigt säker på att ha rätt så att man får folk med sig. Så att inte folk tycker att man är en idiot om man polisanmäler någon. En falsk polisanmälan är dessutom brottslig i sig, det heter falsk tillvitelse. Hittar man en skjutten varg kan man polisanmäla själva händelsen. Då behöver man inte polisanmäla en person.

Många miljömål är av så kallad ringa betydelse och kan ge högst dagsböter. När en domstol måste prioritera mål som de ska ta upp så väger till exempel ett våldtäktsfall tyngre eftersom det ger ett hårdare straff. Detta gör att miljömålen ofta får stå tillbaka för andra brott och det spelar ingen roll om ett miljöbrott sker igen och igen.

– En åklagare har väldigt mycket makt. Man kan klaga på att ett åtal har avskrivits och överklaga det beslutet till åklagarmyndigheten och därefter ytterligare en gång till överåklagaren.

## RÄTT ATT SKRÄMMA BORT ATTACKERANDE ROVDJUR UTAN TILLSTÅND

• Om björn, varg, järv eller lo angriper tamdjur, eller om det finns "skälig anledning" att befara ett sådant angrepp, får man skrämman bort djuret (JaktF 28 §)

## SKYDDSJAKT: RÄTT ATT DÖDA ROVDJUR SOM SKADAT ELLER DÖDAT TAMDJUR (UTAN TILLSTÅND)

• Björn, varg, järv och lo får dödas av tamdjurs ägare/vårdare för att skydda tamdjur om (JaktF 28 § 2 st punkt 1)

2) "det finns skälig anledning att befara ett angrepp på tamdjuret"

- Till exempel på väg tillbaka mot samma eller annan hage

• "dödan sker i omedelbar anslutning till att rovdjuret skadat eller dödat ett tamdjur"

- HD: att skjuta en varg som sprungit iväg 500 m och skjutits 10 minuter efter angreppet var jaktbrott (NJA 2004 sid. 786)

• Om det inte går att avvärja angreppet genom att skrämman bort eller på annat lämpligt sätt.

## SKYDDSJAKT: RÄTT ATT DÖDA ROVDJUR I INHÄGNAD FÖR TAMDJUR (UTAN TILLSTÅND)

• Björn, varg, järv och lo får dödas av tamdjurs ägare/vårdare för att skydda tamdjur om

(JaktF 28 § 2 st punkt 2)

- "om rovdjuret befinner sig inom inhägnat område avsett för skötsel av tamdjuret"

- "det finns skälig anledning att befara att rovdjuret där angriper tamdjuret"

- Om det inte går att avvärja angreppet genom att skrämman bort eller avvärja på annat lämpligt sätt.



# Så arbetar Länsstyrelsen

Lena Berg som arbetar på Länsstyrelsen i Dalarna och hon beskrev hur organisationen fungerar.

De flesta län som har fasta rovdjursstammar har regionala rovdjursgrupper där länsstyrelserna ingår. Viltvårdsnämnder finns i alla län.

– Handläggare och samordnare kan ta enkla beslut där det finns tydliga regelverk. När det gäller rovdjursfrågor är det till exempel ersättning och bidrag. Vi är till exempel generösa när det gäller bidrag till förebyggande åtgärder och när en tamdjursägare ska ha ersättning så finns det ett tydligt regelverk.

Det finns till och med rekommenderade belopp för vad en tacka och en nötkalv är värd. Men är det rasdjur, särskilt värdefulla lantraser och så vidare då kan vi öka på beloppen och det har vi gjort. Skydds-jaktsärenden tas också på en lägre nivå men när det gäller övergripande remisser, de

årliga besluten som gäller varg och lodjur eller jakt på björn och lo till exempel så dras dem i viltvårdsnämnd och regional rovdjursgrupp. Vad jag kan säga är väl att rollerna är lite otydliga här. Vilken grupp ska göra vad och ska båda behandla samma frågor till exempel. Det fanns förhoppningar om att det tydligt skulle ha framgått i rovdjursutredningen men så blev det inte. Men förhoppningsvis kommer det tydligare direktiv i hur de här rådgivande organen ska fungera. Viltvårdsnämnden är lagstadgad men rovdjursgrupperna är en följd av den förra rovdjurspolitiken.

När det gäller insynsrådet så är det framför allt politiker och de ska uppfylla kraven på demokratisk insyn och medborgerligt inflytande. De har ett inflytande i de övergripande frågorna.

– Det är när det handlar om frågor där länsstyrelserna ska lämna synpunkter till naturvårdsverket eller till regering och riksdag eller departement då brukar landshövdingen vilja att även insynsrådet godkänner länsstyrelsens svar.

Alla inkommande handlingar till en länsstyrelse ska diarieföras men det finns undantag. Till exempel korta telefonsamtal, mail som är enkla att besvara och som man inte lägger mycket tid på och som omfattar icke kontroversiella frågor.

– Med den stora ström information som hela tiden strömmar fram och tillbaka så kan vi inte diarieföra hur små saker som helst. Då skulle verksamheten bli ohanterlig men allt som är av vikt för den som har kontaktat länsstyrelsen ska diarieföras.

Ett ärende som kräver svar så bereds ärendet av en handläggare som tar fram ett faktaunderlag och samråder med andra enheter och andra handläggare. Sedan fattas beslutet av en chef.

En av kursdeltagarna frågar om man har rätt att ta del av faktaunderlag som berör ett skyddsjaktsärende.

– Vi brukar redovisa det så noga som möjligt men visst kan man begära att få ut ett underlag.



## Eftersnack ...något av det som blev sagt innan vi åkte hem...

### DET HÄR BEHÖVER VI GÖRA:

- Försöka påverka beslut som inte går att överklaga
- Engagera fler mot plågsamma jaktmetoder.
- Engagera fler mot tvivelaktiga beslut

### FÖRSLAG PÅ VERKTYG:

- Fortsätta överklaga även om vi inte har överklagningsrätt
- Skicka pressmeddelanden när vi gör något så att det syns vad vi gör
- Tätt kontakt med länsstyrelser för att uppdatera oss om inkommande ansökningar, i förlängningen få en personlig kontakt så att de kontakter oss när det dyker upp något.
- Skapa opinion när något händer och utnyttja det som uppmärksammas.
- Lobbyverksamhet på alla nivåer, inte bara styrelsen för till exempel Rovdjursföreningen utan även vi andra kan lobba mot politiker och andra.

- Samla in alla skyddsjaktsbeslut fem år tillbaka i tiden och börja arbeta för att göra en EU-anmälan. Sortera ut de fall där skyddsjakten inte har skötts på rätt sätt och ta hjälp av jurist för att granska själva skrivelsen. Om man även efterlyser underlaget för skyddsjaktsbesluten kan det nog bli lite överraskningar.

- Motionera till våra organisations riksstyrelser för att de ska jobba för att miljöorganisationer ska kunna överklaga beslut som vi inte har talerätt i.

- Ta reda på och sammanställa vad som gäller när det handlar om skyddsjakt. Använda detta och ifrågasätta när det inte efterlevs på rätt sätt.

### CITAT

*- Jägare ser ofta skogens djur som något som tillhör dem. Synen på naturen ligger i botten.*

*- Kan vi göra egna enkäter och skapa egna rapporter.*

*- Det finns idioter bland de där jägarna, det kan jag tala om.*

*- Men min åsikt är att vi måste få fram en dialog för att hitta en lösning som alla blir nöjda med. Det går inte att gå i konfrontation med varandra hela tiden.*

*- Man måste skjuta på rätt person också för säger man jägare och buntar ihop allihop så stöter man bort massor med människor som faktiskt är riktigt bra också. Då är det mer relevant att använda ord som jägarförbundet i stället.*

## SKYDDSJAKT: RÄTT ATT DÖDA ROVDJUR INNAN OCH UNDER PÅGÅENDE ANGREPP

### (UTAN TILLSTÅND)

- Björn, varg, järv och lo får dödas av tamdjurs ägare/vårdare för att skydda tamdjur om (Förordning 2007:127)
- "När rovdjuret angriper och skadar tamdjuret", eller
- "om det är uppenbart att ett sådant angrepp är omedelbart förestående", och
- "det inte går att avbryta eller avvärja angreppet genom att skrämja bort rovdjuret eller på annat lämpligt sätt"

Tidsbegränsad: trädde i kraft den 1 maj 2007 och gäller fram till 1 maj 2009

## NÖD –

### STRAFFRIHETSGRUND I BROTTSBALKEN

#### BrB 24 kap. 4 §

En gärning som någon, i annat fall än som nämnts tidigare i detta kapitel, begår i nöd utgör brott endast om den med hänsyn till farans beskaffenhet, den skada som åsamkas annan och omständigheterna i övrigt är oförsvarlig. Nöd föreligger när fara hotar liv, hälsa, egendom eller något annat viktigt av rättsordningen skyddat intresse.

### Länktips:

Lagar på nätet  
[www.notisum.se](http://www.notisum.se)

Dokumentationer samt fotogallerier från kurserna finns på:  
[www.rovdjursnatverket.se](http://www.rovdjursnatverket.se)

Text&Foto samt redigering:  
Cicci Wik  
Cvea Kommunikation  
[www.cvea.net](http://www.cvea.net)  
[cicci@cvea.net](mailto:cicci@cvea.net)